
ПРОБЛЕМА ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОТАЛІТАРНИХ СЕКТ В УКРАЇНІ

УДК 284.112

Ліпіна Т. В. (Lipina T. V.)

Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

Аналізується негативний характер впливу сект та новітніх релігійних об'єднань на свідомість українського народу.

Ключові слова: тоталітарні секти, зомбування особи, маніпуляція свідомістю.

This article represents negative impact of sects and new religious organizations on consciousness of Ukrainian nation.

Key words: totalitarian sects, zombies personality, manipulation of consciousness.

Останні десятиліття українське пострадянське суспільство є сприятливим ґрунтом для поширення різноманітних сект іноземного походження, багато з яких в західному світі кваліфікуються як "деструктивні" або "тоталітарні". Тому дослідження можливого негативного впливу новітніх релігійних організацій та законодавче врегулювання їх діяльності стає достатньо актуальним питанням. Вже у грудні 2009 р. до Верховної Ради було подано проект Закону про внесення змін та доповнень до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" щодо заборони діяльності тоталітарних сект.

Проблеми деструктивного впливу сект на свідомість людини та порушення її громадянських прав всебічно досліджені в роботах зарубіжних авторів: А. Баркер, В. Байєр-Катте, С. Хассена, О. Дворкіна та О. Стеняєва. В українській науці подібні дослідження є в галузі психології та православного богослів'я, а в сфері релігієзнавства та права гальмуються як відсутністю визначення "тоталітарних сект", так і ризиком обмеження конституційного права

громадян на свободу совісті. Метою статті є дослідження проблеми юридичного врегулювання діяльності деструктивних сект в Україні.

Під термін "тоталітарна секта" підлягає релігійна організація, діяльність якої порушує права і свободи громадян шляхом використання заходів небезпечного психологічного впливу, тобто – маніпуляції з емоційно-вольовою сферою людини, "з використанням емоційних та психологічних перенавантажень, стресів, індивідуальної схильності до навіюваності, безвілля, недостатнього розумового розвитку і незрілості емоційно-вольової сфери особи, що призводить до втрати нею соціальних орієнтирів або цінностей, зниження власної самооцінки, тимчасового розладу психічної діяльності". Таким чином, головна небезпека сект – у втраті людини зв'язку зі звичайним життям, із суспільством.[3].

Головна небезпека деструктивних сект, на думку психологів, у тому, що людині вкрай важко захистити власну психіку від можливого впливу. Методики навіювання та гіпнозу діють на сучасну людину не гірше, ніж в часи єгипетських фараонів, і триумф фашизму та сталінізму у минулому столітті – яскравий тому приклад. Доброю ознакою є те, що в останні роки українці мають змогу вивчати психологічні дослідження щодо різноманітних маніпуляційних практик, однак зазвичай людина починає робити це лише тоді, коли безпосередньо стикається з їх деструктивним впливом. Ані школа, ані юридична сфера не ставили на меті вчити людину протидіяти психологічному впливу як такому, адже цей механізм державна влада у всі часи використовує задля власної мети. Але тривожні відомості про жахливі злочини сект – шахрайство, зомбування, шкода здоров'ю та навіть життю людей, змушують нинішню владу реагувати. Таким чином, виникає проект документу, який передбачає заборону залучення до діяльності релігійних організацій неповнолітніх без дозволу батьків чи опікунів та заборону утворення і діяльності в Україні тоталітарних релігійних організацій. Дійсно, на дітей впливати легше за все. Хоча профілактики втягуванню людей в деструктивні і організації практично не існує – і це найгірше. Наприклад, чому про можливу загрозу впливу тоталітарних сект не розповідати в школі? До того ж, в Українському законодавстві взагалі відсутній закон про психічне насилля.

Виникає наступне питання: які саме організації можна кваліфікувати як "деструктивні"? Серед прикладів організацій, побудовані на контролюванні поведінки "зомбованої особи", парламентарі називають Церкву об'єднання (уніфікації), Церкву сайєнтологів, Культ сатанізму, Товариство трансцендентальної медитації, Біле Братство. І парадокс – у тому, що саме вони в Україні офіційно не зареєстровані як релігійні організації. Отже – дуже важко заборонити те, чого юридично не існує взагалі. А довести, що саме ці організації є "тоталітарними" – складно, бо самі вони себе так не називають.

Існує також проблема із визначенням критеріїв "тоталітарного впливу" релігійної організації на людину. Як зазначає український релігієзнавець В.Єленський, будь-який освічений адвокат тієї чи іншої секти досить легко може заперечити в суді, що і в традиційній православній церкві є фактори, що можна розцінити як "деструктивний вплив". Наприклад, нічні молитви, багатоденний піст, тривалі богослужіння можна розуміти, як "психологічне перенавантаження", процес екзорцизму – як "стрес", віру у чудотворні властивості таїнств та предметів культу – як "навіювання", проповідь громадянської покори владі, скептичного ставлення до світських світських розваг, свят та ЗМІ – як "втрату соціальних орієнтирів", каяття та сповідь – як "шкоду почуттю власної гідності" тощо. Отже, спроба заборони того, що є "маніпуляцією свідомістю", може призвести до питання про заборону будь-якої релігії, а це взагалі важко уявити.

Однак в демократичному суспільстві повинен існувати достатній набір правових запобіжних заходів щодо порушення прав громадян, і в українському законодавстві він є. Це – передусім Кримінальний кодекс, в якому статті 181, 189, 190 як раз і передбачають заборону посягання будь-кого на фізичне і психічне здоров'я людини, використання погроз чи зловживання її довірою із корисливою метою. До того ж, ці статті є суворим попередженням для діяльності різноманітних шахраїв від телевізійних ворожок до сумнозвісного "штампувальника мільйонерів" Р.Флетчера.

Висновок. Відомо, що релігійну діяльність та релігійну свідомість громадян складно врегулювати за допомогою заборон, але це можливо за умов

об'єктивного і неупередженого інформування. В Україні офіційно відсутня цензура, і секти, яким дійсно є що приховувати, звичайно замовчують правду про власну діяльність, що є прямим порушенням конституційних прав українців на інформацію. І якщо в будь-якій релігійній організації мають місце зловживання почуттями віруючих, психологічні маніпуляції та відверте шахрайство – в українському законодавстві є відповідні важелі впливу. Одже, задля вирішення цього питання в правовому полі, необхідні достатній доступ громадян до інформації про діяльність релігійних організацій, широка пропаганда "релігійної безпеки" серед дітей та дорослих, та підвищення рівню правової освіченості серед населення України.

Література:

1. *Байер-Катте В.* Чи деструктивні культу можуть поширювати релігійність? // Сопричастя. – 1999. – №2. – с.16-35.
2. *Дворкин А.* Сектоведение. Тоталитарные секты. – Нижний Новгород, 2007. – 813с.
3. *Єленський В.* Тоталітарні секти й українські вибори. Religion/in/ua
4. Конституція України. – К.: Право, 1996. – Розділ І. – ст. 35. – с 23-24.
5. *Парахонська Б.О., Сьомін С.В.* Нетрадиційні релігійні культу як питання національної безпеки України// Стратегічна панорама. – 2000.–№ 1-2.
6. *Тимків Я.* Особливості впливу нових релігійних рухів на європейську безпеку// Вісник Львівського університету. Серія міжнародних відносин. – 2004. – вип.14. – с.97-103.